

GLASILO MUZEJA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

MUZEJSKI VJESNIK

9

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJSKOG DRUŠTVA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

(Bjelovar, Čakovec, Čazma, Grabrovnica, Kalinovac, Koprivnica, Križevci, Kutina, Trakošćan, Varaždin, Varaždinske Toplice i Virje)

UREDNIŠTVO

Odgovorni urednik: Franjo Horvatić

Urednik, lektura, korektura: Zorko Marković

Redaktura, tehnički urednik: Marijan Špoljar

Naslovna stranica: Mladen Jakupec

Muzejski vjesnik izlazi jednom godišnje. Rukopise ne honoriramo i ne vraćamo. Glasilo solidarno financiraju muzeji sjeverozapadne Hrvatske.
Za sadržaj priloga odgovaraju autori.

Nakladnik

Centar za kulturu, OOUR Muzej grada Koprivnice

ZA NAKLADNIKA

Franjo Horvatić

TISAK

SOUR »PODRAVKA«, OOUR Koprivnička tiskara, 1986.

BROJ 9 – VELJAČA 1986.

GOD. IX

STJEPAN VUKOVIĆ – OSNIVAČ ARHEOLOŠKOG ODJELA GRADSKOG MUZEJA VARAŽDIN

Ličnost i djelo Stjepana Vukovića nesumnjivo su ostavili duboki trag u suvremenoj arheološkoj znanosti, posebno u prehistorijskoj arheologiji. Njegovo ime neraskidivo je vezano uz istraživanje mnogih arheoloških lokaliteta sjeverozapadne Hrvatske, a prije svega uz evropski poznata nalazišta Punikve i spilju Vindiju. Objavljeni rezultati rada i istraživanja pokazuju svu ozbiljnost i stručnost kojom je S. Vuković, jedan od prvih arheologa-istraživača, prilazio ovome poslu. Njegova bogata kolekcija paleontoloških i arheoloških nalaza, koju je Muzealno društvo 1938. godine otkupilo za varaždinski Muzej predstavljala je osnovu fundusa tadašnje Prehistorijske zbirke. I kasniji Arheološki odjel, izrastao tokom vremena iz ove zbirke, bazirao se na mnogobrojnim nalazima koje je sakupio S. Vuković – pedagog i prosvjetni radnik, a kasnije kustos i znanstveni suradnik Muzeja.

Izložbom »Stjepan Vuković – osnivač Arheološkog odjela Gradskog muzeja Varaždin«, postavljenom tokom listopada 1985. godine u Izložbenom salonu varaždinskog Muzeja, željeli smo obilježiti 80. godišnjicu rođenja ovog izuzetnog čovjeka. Osim toga, ovo je bila prilika da ponovno istaknemo značenje Vukovićevo terenskog i znanstveno-istraživačkog rada ne samo na polju arheologije, već i u okvirima drugih disciplina, kao što su paleontologija, geologija, etnologija, eksperimentalna arheologija.

Kako je rad na istraživanju arheoloških lokaliteta dominirao u cjelokupnoj Vukovićevoj djelatnosti, tako je i najveći dio ekspozicije obuhvatio prezentaciju upravo tih rezultata. Izborom jednog dijela vrlo bogate terenske dokumentacije S. Vukovića, te najznačajnijim odnosno najtipičnijim nalazima s pojedinih lokaliteta, nastojali smo prikazati rad ovog istraživača na 7 značajnijih lokaliteta varaždinskog područja (Punikve, Velika pećina, Vindija, Vilenica, Krč, Draguševac, te istraživane brvna arheološke nalaze Vukovićeve terenski izvještaji, zapisnici, skice, crteži, tlocrti, bilješke, popisi nađenih predmeta, te povećane fotografije koje je gotovo sve sam snimio.

Funkciju popratnog, odnosno dopunskog materijala imale su legende vezane uz pojedine lokalitete. One su sadržavale osnovne podatke o smještaju i vrsti nalazišta, vremenu Vukovićevih istraživanja, vrsti i dataciji pronađenog arheološkog materijala, te Vukovićeve objavljene radove u kojima je obradio dotične nalaze.

Geografskom kartom ovog dijela sjeverne Hrvatske s naznačenim lokalitetima na kojima je radio Vuković, te popisom njegovih značajnijih, kao i manjih istraživanja, nastojali smo pridonijeti potpunijem sagledavanju vrijednosti i širine jednog istraživačkog rada.

Kroz drugi dio izložbe prezentiran je rad Stjepana Vukovića na polju paleontologije, geologije, etnologije, te eksperimentalne arheologije.

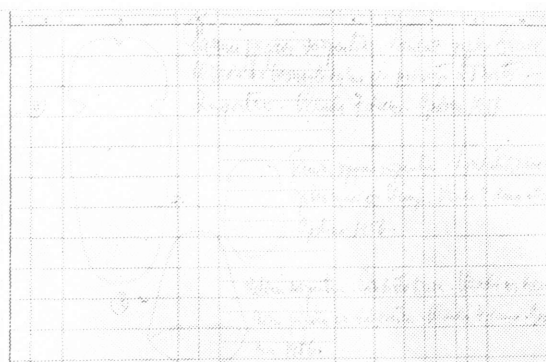
U toku svojih dugogodišnjih istraživanja spilje Vindije, ali i drugih lokaliteta, Vuković je uz arheološke sakupljao također i paleontološke nalaze koji danas čine zasebnu vrijednu zbirku u fundusu Arheološkog odjela. Tako je i njegov rad na istraživanju paleolitskih lokaliteta Hrvatskog zagarja bio kompletiran i obradom pleistocenske faune. Vrijedan spomena je i Vukovićevo rad na zaštiti paleontološkog i osteološkog materijala kojeg je sam i konzervirao. Pokraj vitrine s dokumentacijom vezanom uz paleontološki materijal, te s nekim od najznačajnijih nalaza ove vrste, bila je izložena i stara knjiga inventara Arheološkog odjela s vrlo detaljnim Vukovićevim opisima pojedinih nalaza.

Iz objavljenih stručnih tekstova S. Vukovića vidljivo je značenje koje je, obrađujući pojedine arheološke lokalitete, pridavao geološkim karakteristikama nalazišta. Uz arheologiju i paleontologiju, istraživački rad na polju geologije predstavljao je jedno od glavnih područja njegovih širokih interesa. Zbirka geoloških uzoraka sadrži minerale, rude, stijene i okamine izumrle flore i faune, sakupljene na lokalitetima sjeverozapadne Hrvatske. Vjerojatno su upravo ovi geo-

loški uzorci činili fundamentalni dio izložbe »Geološka građa našeg zavičaja«, koju je Vuković 1955. godine postavio u tadašnjim Prethistorijskom odjelu. Vukovićeva djelatnost na ovom znanstvenom području dokumentirana je na našoj izložbi izborom najzanimljivijih geoloških uzoraka, te osnovnim podacima kao dopunom ovoj temi, prezentiranima manjom legendom.

Interes da rezultate rada na polju jedne discipline upotpuni istraživanjima njoj pomoćnih nauka, te Vukovićeve nastojanja za otkrivanjem prave znanstvene istine, odveli su ga i na područje etnologije. Tako se u njegovim bilježnicama, među terenskim zabilješkama i skicama vezanim uz arheologiju, mogu naći i zanimljivi podaci o nekim etnografskim karakteristikama ovog kraja. Svaki etnolog koji se danas bavi istraživanjima sigurno će pronaći čitav niz važnih podataka u Vukovićeve člancima objavljenim u Varaždinskim vijestima. Ova dokumentaristička podloga upotpunjena je i vrijednom zbirkom kresila različitih tipova, sakupljenom uglavnom u selima podno Ravne gore.

Eksperimentalna arheologija, disciplina kojom se Vuković bavio još daleke 1931. godine, predstavljena je kao zasebna tema naše izložbe. Značenje eksperimenta u prethistorijskoj arheologiji, kao i potrebu da ova grana konvencionalne arheologije postane priznata disciplina, nastojali smo akcentirati izlaganjem najljepših i najtipičnijih predmeta koje je S. Vuković eksperimentalno izradio. Sinhrono s eksperimentalnim primjercima kamenih sjekira bili su izloženi i originalni arheološki nalazi istog tipa. Ujednačenost između jednih i drugih u odabiru sirovine, u tipu i obliku, te u tehnologiji obrade kamena, svakako su dokaz da je eksperiment često jedini put do odgovora na neka od pitanja o produkciji kamenog oruđa i oružja.

Vukovićeve zabilješke o provedenim eksperimentima

Cjelinu unutar zbirke eksperimentalne arheologije čine različiti drveni predmeti izrađeni po uzoru na etnografski materijal. Cjelovitost ove teme naglasili smo i izlaganjem Vukovićeve rekonstrukcije neolitske bušilice za kamene sjekire. Dopunski i ilustrativan materijal predstavljali su povećani presnimci Vukovićeve zabilježaka o provedenim eksperimentima, dokumentacija njegove izložbe »Eksperimentalna arheologija« iz 1974. godine, te legenda s podacima o ovoj disciplini.

Kao plod dugogodišnje terensko-istraživačke aktivnosti S. Vuković je u nizu stručnih publikacija objavio velik broj radova. Prezentirani izbor najznačajnijih radova ilustrirao je bogatstvo Vukovićeve bibliografije, ali i pokazao stručnost kojom je prilazio istraživačkom radu.

Zorko Marković, Muzej grada Koprivnice

ARHEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA U LUDBREŠKOM IVANCU

1982. i 1983. godine Muzej grada Koprivnice izveo je kod sela Ludbreškog Ivanca na obroncima Kalničkog gorja, dvije kampanje arheoloških istraživanja.¹ Iskapanja su provedena na lokalitetima Polje I, Polje II i Pod humcem, a rekognosciranjima je otkriveno još nekoliko do danas nepoznatih lokaliteta.

Na lokalitetu Polje I (brijeg koji se nalazi bliže selu, sjeverozapadno od brijega kojega smo nazvali Polje II), jugoistočno prije ulaza u selo, iznad potoka Petkovca, 1982. god. istražena je površina od 44 m², pri čemu je otkriven dio jedne veće plitko ukopane jame, koja je bila naseljena u vrijeme 2. stupnja lasinjske kulture.²

God. 1983. postavljene su još četiri sonde ukupne površine 150 m², ali, osim pojedinačnih nalaza, nisu pronađeni objekti.

Na lokalitetu Polje II 1982. god. postavili smo dvije sonde (40 m²), ali su slučajno postavljene na mjestu gdje se vadila zemlja za ciglanu, te nije bilo rezultata. God. 1983. otvorili smo još dvije sonde na padini isto-

ga brijega (ukupno 90 m²). U drugoj sondi pronašli smo dio velike jame koja je pripadala lasinjskoj kulturi, ali su se u gornjim njezinim dijelovima nalazili i lencenski, antički i srednjovjekovni nalazi (T.1).

S južne strane potoka Petkovca, ispod brijega Borovke nalazi se niski humak, kojega smo također otvorili (stanovnici ovoj dio terena nazivaju Pod humcem). Ispod površine tla otkriven je kružni kameni vijenac s pristupom, koji na mjestima u sredini ima i kameno dno. Unutar vijenca nalazila se izgorena zemlja, pomiješana s usitnjenom opekom i crnom pečenom zemljom. U zemlji su se nalazili otisci daske, kameni čepovi i udubljenja od različitih predmeta. Budući da je u zemlji pronađena i mala posuda sa zelenom glazurom s unutarnje strane, smatramo da je ova talionica i ljevaonica metalnih predmeta prestala s radom u vrijeme Vojne krajine, negdje u 17. ili 18. stoljeću. Međutim, nejin vijek mogao je biti dug. U blizini, nasuprot lokalitetu Polje I, iznad stare vodenice na potoku Petkovcu, nalazi se lokalitet kojega u narodu